

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.**

The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System

ABSZTRAKT

A 19. század végén a Szentföldön (akkori politikai nevén Palesztinában) gyakorlatilag háromféle zsidó csoport létezett: a Közel-Kelet térségének túlnyomó részben szefárd rítust követő zsidósága, akik közül számosan mondhatók palesztinai őshonosnak. A másik csoport, az akkorra már többségében Európából érkezett, mélyen vallásos közösségek számára Jeruzsálem és a szent városok mindenekfelett szellemi teret jelentenek: az Örökkévaló közelségének valósága itt a legkézzelfoghatóbb a számukra. A zsidó miszticizmus tanítása szerint a Szentföldön élni és imádkozni micva, s így, aki ezt vállalja, azt támogatni kell. Az ő jelenlétük a többi, Európában maradt zsidó jelenlétét is képviseli, így az otthon maradtaknak erkölcsi kötelessége támogatásuk. Az európai közösségek által a szentföldi közösségek számára összegyűjtött adományok elosztási rendszerét nevezik halukkának. Egy újabb, dinamikusan fejlődő csoport tagjai túlnyomórészt fiatalok, akik legfőbb célja egy önálló, független zsidó haza létrehozása Izrael földjén. A cionizmus ezen előfutárai, a galuti lét nagy tagadói számára a halukka – rendszer mélyen lealacsonyító, a zsidósághoz méltatlan intézmény. A cikk rövid áttekintést nyújt erről a vitatott támogatási rendszerről, a teljesség igénye nélkül, a fent említett zsidó csoportok álláspontjait is bemutatva.

ABSTRACT

It is a well-known fact that there are no dogmas in Judaism, however there are quite a few well-established ideas that cannot be questioned easily. One of these basic religious traditions has an utmost importance: the focal point of the Jewish religion is the Holy City of Jerusalem and the Land of the Holy One. This idea follows the Jews in their everyday religious practices from the womb to the grave. The whole Jewish existence outside of the Holy Land was considered to be a temporal phase during the Middle Ages, and the longing for the ancient homeland never ceased to be alive in the Jewish mind. One of the most important achievements of Rabbinical Judaism has been the emphasis on the land, which they had to leave behind for certain reasons but which they have never abandoned entirely. Beside the vivid pictures of the Holy City and the Holy Land in everyday and festive Jewish liturgy, the sometimes strong, sometimes weaker ties between the Diaspora and the Jewish communities of the Land of Israel not only kept the memory of the holy places alive but helped the Jewish people to be in physical contact with their former homeland. These ties had very practical, i.e. financial aspects, as well. The Jewish communities in the Holy Land survived with the help of the generous support of the Jews in the Diaspora, that developed into an elaborated system of donation called Halukkah in Hebrew. The following article the author intends to explore the different aspects of these practical connections between the Diaspora Jews and the Jewish communities of the Holy Land in the light of the traditional rabbinical literature, and the modern Jewish press in Central East Europe.

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.**

The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System

Kárpáti Judit az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem docense. Doktori disszertációjában az arab országok zsidóságának történelmi tényeit górcső alá véve tekinti át az arab – zsidó együttélés békés és kevésbé békés évszázadait, melyet 2009-ben védett meg. Érdeklődési körének fókuszában a jemeni zsidók története és jelenkori sorsa áll, de cikkeiben foglalkozik az észak-afrikai, iraki, szíriai, és az államalapítást előtti Szentföldön élő zsidó közösségekkel is.

Judith Karpati is an associate professor at the Jewish Theological Seminary – University of Jewish Studies in Budapest. In her dissertation (2009) she focuses on the destiny of the Jews in Arab lands during peaceful and during troubled times. Her main interest is the fate of the Jews of Yemen but she also publishes articles on the Jewish – Arab coexistence in North Africa, Iraq, Syria and in the Holy Land of the past.

Bevezető gondolatok

A 19. század végi szentföldi (palesztinai) állapotokat nagy körvonalakban szemlélve megállapíthatjuk, hogy lényegében három jelentős zsidó csoport különíthető el az ún. régi jisuvban.¹ A legrégebbi, mondhatni őshonos, és a legbefolyásosabb közösség szefárdként aposztrofálta magát. Ez az elnevezés azonban megtévesztő, hiszen nem csupán spanyolországi kiűzöttek leszármazottai tartoztak körükbe: többségüket a Közel-Kelet térségének túlnyomó részben szefárd rítust követő zsidósága képezte azzal együtt, hogy soraikban már 1882-től pl. jemeni zsidók is megjelentek.² Eltekintve a közösség szellemi vezetőitől és az olyan időskorú tehetős emberektől, akik vallási meggyőződésből kívánták a Szentföldön tölteni életük utolsó napjait, gazdasági szempontból erre a csoportra mindaz jellemző, ami a térség zsidóságára: kézművesség és kereskedelem megélhetésük legfőbb forrása, de találhatunk köztük értelmiségi foglalkozásúakat is.³ Többségük számára a Szentföld természetes élettér volt, azzal együtt, hogy tudatában voltak a hely jelentőségének, ám érzéseiket minden bizonnyal nem itatta át semmiféle misztikum vagy különleges áhítat. Az őslakosnak tekinthető palesztinai polgárok világlátásában Jeruzsálem hasonló helyet foglalt el, mint a térség nagy zsidó központjainak otthont adó Damaszkusz, Aleppo, Bagdad vagy Kairó, hozzáadva természetesen a Szentváros számukra is fontos szellemi vonatkozásait.

¹ Jisuv (ישוב): település, kolónia. A modernkori Izrael államának megalakulását megelőzően a szentföldi zsidó jelenlét megnevezése.

² A zsidó ügynökség 1936-os statisztikája szerint 404.000 zsidó lakosból 94.000 volt szefárd és közel-keleti, akik közül 37.000 tartotta magát szefárdnak, 18.000 jemeninek és a többi közel-keleti zsidónak. (Jacobson, A. and Naor, M., *Oriental Neighbors. Middle Eastern Jews and Arabs in Mandatory Palestine*. Brandeis University Press, 2016, 243/6791 (Kindle Edition))

³ Sharaby, R., *The Sephardic Community in Jerusalem at the End of the Ottoman Period 1893-1914*, Ministry of Defence Publication, 1989 (héber) pp 5-6

Kárpáti Judit, Ph.D.

A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt segélyezési rendszer kapcsán.

The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System

A másik csoport, a 18. századtól folyamatosan érkező, mélyen vallásos európai zsidó közösségek számára Jeruzsálem és a másik három szent város (Hebron, Tibériás, Cfat) mindenekfelett egyfajta szellemi teret jelentenek: az Örökkévaló közelségének valósága itt a legkézzelfoghatóbb a számukra, ezek azok a helyek, ahol „az ég a földet éri”. Jelenlétük célja - mindenekelőtt - spirituális természetű, mely magában foglalja Európában maradt hitsorsosaik képviselését is.

A harmadik, a legdinamikusabban fejlődő csoport tagjai túlnyomórészt fiatalok, akik legfőbb célja egy önálló, független zsidó haza létrehozása Izrael földjén. A cionizmus ezen előfutárai számára a szentföldi tartózkodás az új zsidó eszménykép megvalósítását jelentette., amelynek középpontjában a kétkezi munka állt, s melynek fő célkitűzése volt a galuttól való teljes elszakadás.

Talmudi időktől fogva a zsidó hagyomány szerint a Szentföldön élni és imádkozni micva, s így, aki ezt vállalja, azt támogatni kell. A szentföldi jelenlét a többi, szétszórásban maradt zsidó jelenlétét is képviseli, így az otthon maradtoknak erkölcsi kötelessége a Szentföldön, főként a szent városokban élő zsidók támogatása. A szentföldi közösségek számára összegyűjtött adományok elosztási rendszerét nevezik halukkának. A cionisták szemében az alamizsnákon alapuló lét mélyen lealacsonyító, a zsidósághoz méltatlan intézmény volt.

Az alábbiakban ezt a vitatott támogatási rendszert vesszük górcső alá, hogy a teljesség igénye nélkül egy átfogó képet kaphassunk róla, a fent említett csoportok álláspontjait is bemutatva.

A halukka fogalma és tradicionális gyökerei

A **halukka** (חלוקה) héber szó gyöke (.ך.ל.ח) adott egész bizonyos **részére** vonatkozik. A szó jelentését magyarul kétféleképpen is megadhatjuk: **részeseedés**, ill. **felosztás**.

Az előbbi jelentés utal arra a tényre, hogy a szétszórásban élő zsidók adományaikkal **részt** vállalnak a szentföldi jelenlét és tóratanulás terheiben, egyúttal **részeseednek** is ennek áldásaiból, azaz spirituális értelemben ők is a **Szentföld részeseivé** válnak.

A második jelentés praktikus tartalma kifejezi azt a tényt, hogy a halukka - adományt a közösség igényei szerint **osztották fel**. A halukka három, egyenlő részét különféle célokra használták: egy részt kaptak a jesivák tudós rabbijai, egy rész jutott a rászorulóknak, özvegyeknek, árváknak és átmenetileg szűkölködőknek, egy részt pedig a közösség vallási igényeire, jótékonyági intézményeire (pl. kórházak) fordítottak,

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.**

The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System

valamint ebből fizették ki az isztambuli fenséges porta által megszabott különféle adókat.

A diaszpóra támogató közösségeiben⁴ a gyűjtéseket gabbájok⁵ vezetése alatt álló bizottságok felügyelték. Az összegyűlt összegeket évente két alkalommal, peszah és az őszi nagy ünnepek előtt juttatták el Jeruzsálembe, a halukkát szétosztó központba.

A szentföldi zsidóknak nyújtott anyagi támogatás a rabbinikus korszak elejétől fogva ismeretes, amikor az Izrael földjén kívül közösségek önkényes adományaikkal támogatták az Erec Iszraelben működő jesivákat. Nagyobb jelentőségre különösen a talmudi időkben, az amórák idején tett szert, amikor is Babilónia és a Szentföld jesivái között élénk és közvetlen volt a kapcsolat.

A Babilóniai Talmud Béjca traktátusában⁶ olvashatunk *Rabbi Hama ben Adár*ól, akit kortársai *Cion küldöttének* hívtak (שלח ציון), mivel rendszeresen utazott a Szentföld és Babilónia között üzeneteket, döntvényeket továbbítva, és minden bizonnyal rajta keresztül jutottak el az adományok is az erec jiszraéli jesívákba.

A rabbinikus hagyományban a tóratanulás anyagi támogatása voltaképpen egy bibliai egyezményre vezethető vissza. A midrás szerint (Bresit Rábbá) Jákób két fia között született egy olyan megállapodás, hogy a földi javakban bővelkedő Zebulon (Zvulon) támogatja testvérét, Jisszakárt a tanulásban, hogy így ő, Zebulon is részesedhessen annak áldásaiból. Erre az ún. „*Isszakár - Zebulon egyezményre*” (הסכם יששכר - זבולון)⁷ hivatkoznak a későbbi korok spirituális vezetői is, mikor intézményeik fenntartásához kérnek segítséget a közösség tehetősebb tagjaitól.

⁴ Háberman Z., A zsidó etikai elvek kontextuális terminológiája. In. Keresztény - Zsidó Teológiai Évkönyv 2012. (Szerk.: Szécsi József). Budapest, 2012.

⁵ a zsidó közösségek pénzügyi ellenőrei

⁶ BT Béjca 25b

⁷ <https://he.wikipedia.org>

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.
The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System**

A Halukka intézménye az újkor hajnalán

A 16. században élt cfáti **Jószéf Káró** rabbi, a Sulchán Árukh szerzője egy bibliai paszukra hivatkozva azt a döntvényt hozta, hogy a Szentföld, és ezen belül is a Szent Város, azaz Jeruzsálem zsidó lakosainak elsőbbségi joga van hitsorsosaik adományaira. Döntvénye a bibliai szakasz azon értelmezésén alapul, hogy Izrael földje az egyetlen olyan ország, melyet az Örökkévaló Izrael népének adott. Jóllehet sokan nem értettek egyet ezzel az interpretációval, mégis ez a rabbinikus döntvény még a mai napig sem veszítette el érvényét.

A fenti rendeletet hamarosan, **1625**-ben egy újabb egészítette ki: a galileai zsidó közösségek elfogadták azt a **takkanát**, miszerint érvényét veszti minden olyan végrendelet, melyet nem a párnász jelenlétében hoznak.⁸ Ennek a következménye az lett, hogy az örökhagyók ezt követően rendszeresen megemlékeztek a jeruzsálemi zsidó közösség szükségéről is végrendeletükben. Azonban itt nem ért véget a halukka gyarapítása örökösödés által: hamarosan olyan rabbinikus döntés született, hogy az örökösök nélkül elhunyt zsidók vagyont a közösség kisajátíthatja a halukka javára. Ez azt eredményezte, hogy az idős korban a Szentföldön letelepedni kívánó tehetős zsidók rendszeresen megemlékeztek a közösségről végrendeletükben, így kerülve meg a szigorú takkanát. Az ily módon kikényszerített örökösödési adó ellen számos esetben lázadtak fel a gazdagabb emberek, s ekkor a törvényt vissza is vonták valamennyi időre.

⁸ <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/4219-chalukkah>

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.**

The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System

Az így befolyt összegek azonban nem érték el a kívánt mértéket, s a közösség küldöttek (**sadarim** – **שד"רים**) kibocsátására kényszerült, akik a Földközi – tenger térségben és Európában élő, szefárd zsidó közösségeket keresték fel adománygyűjtés céljából. Amszterdam, London, Velence, Livorno városokat látogatták leggyakrabban és nem is eredménytelenül a halukkára gyűjtő küldöttek.⁹

Sajnálatos módon éppen ezen sadarim növekvő számának és időnként meglehetősen vitatott magatartásának köszönhető, hogy a halukka intézményének megítélése negatív irányt vett Európa nagy közösségeiben. **Moses Hagiz**, egy 17. századbeli sadar Amszterdamban kiadott írásában panaszodik a küldöttek lekezelése miatt, szembeállítva a keresztények Szentföldre küldött bőkezű adományaival: *„A keresztények fontok ezreit küldik évente a keresztény jelenlét megerősítésére, amely igazi kihívás lehet a zsidók számára, akik Cion szeretett fiainak támogatását teljes mértékben elhanyagolják.”*¹⁰ Hagiz tisztában volt a küldöttek és egyben az egész jeruzsálemi szellemi vezetők megvetésével. Ez utóbbiakról az a hír járta, hogy luxus életmódot folytatnak, az halukkát kávézgatásra és dohány vásárlására fordítják, míg mások éheznek. Az önjelölt, saját zsebre gyűjtögető újdonsült küldöttek megjelenése persze nem javított az amúgy sem rózsás helyzeten.

Az askenáz közösségek megjelenése a Szentföldön és a halukka

A fent említett okok miatt az európai közösségek bőkezű adakozó kedve apadozni látszott, s így a jeruzsálemi és a többi szent város zsidó közösségei kénytelen – kelletlen **kölcsönökért** folyamodtak a környezetükben élő nem zsidókhoz. A főként keresztény forrásból származó kölcsönökre hatalmas kamatot (évi közel 50 %) kellett fizetni, s emiatt a közösségek hamarosan válságos pénzügyi helyzetbe kerültek, olyannyira, hogy az előljárókat az **adósok börtönében** tartották fogva a visszatérítendő összegek megérkezéséig. A helyzet oly mértékben vált súlyossá, hogy a hebroni David Melamed rabbi, aki maga is sadar volt, elrendelte, hogy az adósságok miatt tömlöcbe vetett vezetőket „Cion foglyaiként” kell kezelni, ami azt jelentette, hogy kiszabadításuk elsődleges érdekévé vált a közösségnek, azaz a jótékonyági pénzek ilyen célú felhasználása nem eshet az adományokkal való visszaélés kategóriájába.

⁹ Rossoff, D.: Where Heaven Touches Earth: Jewish Life in Jerusalem from Medieval Times to the Present, Jerusalem, 1998 / 2004 (revised edition), p xxii - xxiii

¹⁰ Hagiz, M., Sefat Emet (ספר שפת אמת), Amsterdam, 1697

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.**

The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System

A szentföldi zsidóság, az ún. Régi Jisuv pénzügyi – gazdasági helyzetének az sem tett jót, hogy a 18. század közepétől megjelentek az első európai kitelepülők, **askenáz hasszidok** is soraikban, akik szintén részt kértek a halukkából. Minthogy a részükre átcsoportosított összeget méltánytalanul kevésnek vélték, ezért saját halukka – rendszert hoztak létre lublini központtal.

Az így befolyt adományokat nem osztották meg a szefárdokkal, akiket azzal vádoltak, hogy az askenázokat hátrányos helyzetbe hozták a halukka szétosztásakor. Ugyanekkor a cfáti askenázok továbbra is együtt teremtették elő a halukkát szefárd hittestvéreikkel amint az Jiszróel Perez Polotzker az oroszországi Vityebszk gabbajainak írott, 1778-ban kelt leveléből kiderül.¹¹

Az adományok elosztásának helyzete tovább bonyolódott: immáron a hasszidok és a perusimok sem akartak egymással osztozkodni. Az újabb és újabb askenáz csoportok megjelenésével mindenki számára elfogadható megoldást kellett keresni: az óhaza szerinti megoszlást követve különálló kollelek jöttek létre, amelyek pénzügyi forrása a küldő ország zsidó közössége volt.¹²

Ezzel együtt számos kollel nélkül maradt askenáz zsidó volt, akik nem rendelkeztek támogatókkal. Ezen túlmenően kezelni kellett az olyan, a teljes közösséget érintő pénzügyi kérdéseket is, mint a rabbifizetések, ill. a török hatóságok számára fizetendő különféle adónemek (pl. katonai adó) vagy a szinte kötelező kenőpénzek (baksis). A probléma megoldását a közösség két vezető rabbija, Smuel Szalant és Meir Auerbach rabbik egy Központi Bizottság (Váád Kláli) létrehozásában látták, amely 1866 – tól kezdve az askenáz közösség általános érdekképviselői szervévé is vált a Szentföldön. A szefárd zsidóság továbbra is a jeruzsálemi főrabbi, a hákám bási vezetésével intézte ügyeit.¹³

Az Askenáz Központi Bizottság saját küldötteseket bocsátott ki a halukka szempontjánól világ addig még felfedezett zsidó közösségeihez Dél Afrikában, Ausztráliába, Angliába és főképpen az amerikai kontinensre adománygyűjtés céljából a kollel nélkül maradtak támogatására és az általános költségek fedezésére.

¹¹ <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/4219-chalukkah>

¹² Rossoff, p. 221

¹³ Sharaby, pp. 27-32

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.**

The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System

A 19. század végére az Amerikából befolyt, nem jelentéktelen mennyiségű adományok elosztása komoly ellentéteket szült a szefárd és az askenázi közösségek között, t.i. mindketten jogosultnak érezték magukat ezekre az összegekre. Az askenáziok végül beleegyeztek az amerikai pénzek közös felhasználásába, ugyanakkor méltatlannak találták, hogy a szefárdok törökországi adománygyűjtéséből ők viszont nem részesülhettek. A két közösség akkor jutott dűlőre, mikor az Egyesült Államokból Szentföldre érkező zsidók saját kollektát hoztak létre, az amerikai adományokra alapozva megélhetésüket.¹⁴

A halukka megítélése a cionista mozgalomban és a zsidó világsajtóban

Nem meglepő, hogy a 19. század végére kialakult halukka – viszonyok mélységes felháborodást ébresztettek a cionista mozgalom szentföldi előfutáraiban, akik legfőbb célja a kétkezi zsidó munka, ezen belül is a zsidó földművelés feltámasztása volt.

A galuttól elszakadó, fizikailag aktív és önellátó, ún. új zsidó eszmét hirdető ifjú cionisták megvetéssel néztek az adományokból élő ún. Régi Jisuv tagjaira.

Gondolataikat magyar nyelven is megismertették a korabeli olvasóval, ahogyan ezt a Magyar Zsidó Szemle 1884-es számában megjelenő, nagy érdeklődésre számot tartó szentföldi tudósításból is kiderül.

Nos, ez a bizonyos, nagy érdeklődést felkeltő, Jeruzsálemről szóló írás *A Szentföldről* címet viseli a Szemle 1884 / VIII. füzetében, és amellet, hogy rendkívül élvezetes és hangulatos beszámoló a 19. századvégi „palesztinai” állapotokról, autentikus forrásként szolgálhat a korszak kutatói számára is, minthogy az *Anglo - Jewish Association* (AJA) tanácsának tematikus kérdéseire válaszolván egy „őshonos” helybeli zsidó sajátos betekintést nyújt a Szentföldre, de leginkább Jeruzsálem korabeli társadalmi, gazdasági, kulturális, vallási valóságába. A beszámolóhoz tartozó, a lábjegyzetben fellelhető tájékoztatás szerint a beszélgetést a Szemle egyik tudósítója, egy szintén palesztinai illetőségű zsidó jegyezte le francia nyelven. A szentföldi illetőségű úr világnézetéről egy szó sem esik az interjú során, ezzel együtt már a neveléssel kapcsolatos kérdésekre adott válaszaiból egyértelműen látható a tevékeny zsidó lét melletti határozott kiállása. Bár elismeri pozitív erkölcsi és társadalmi

¹⁴ <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/4219-chalukkah>

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.**

The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System

hatását, ugyanakkor ellenzi a halukka-rendszer passzivitást és függőséget eredményező gyakorlatát, ill. az adományokkal való visszaéléseket, ¹⁵

„Rójuk le előbb az elismerésnek jogos adóját mind a chaluká jámbor alapítójának, mind a hozzájárulók megható hazafiasságának. Nem nagyon tiszteletre méltó érzület-e az, mely ezer meg ezer embert arra visz, hogy minden héten, ha csak egy pár fillért is, letegyen a régi hazájok, Izrael földjének perselyébe, a mely földtől már husz évszázad választja el. ... Azonban nem szabad tartózkodás nélkül helyeselni ezen alamizsnák alkalmazását és szétosztása módját. ... Nemzeti szempontból a chaluká és a többi alamizsnák elég jó eredményeket szültek: házak szerzését a város belsejében és a körülfekvő földeken, fontos telepek építését és gyarapítását a város körül, a talmud-tórát, a templom, héber könyvtárak és kórházak teremtését és fenntartását. ... A chalukának elnyomása anélkül, hogy más, a nyomor ellen védő rendszabályokat létesítenének, valóságos szerencsétlenség volna a jeruzsálemi lakosságra. ... Ezt (a halukkát) egész életen át kapja az ember és hozzá szokik lelkifurdalás nélkül alamizsnát elfogadni anélkül, hogy másra volna kötelezve, mint vallásos törvények megőrzésére. ... Jár a chalukával erkölcsi kényszer is (nem akarom mondani inkvizíció), melynek rossz befolyása van a jellem képzésére ...”

A halukka intézményét nem csak a cionista mozgalmon belül érte kritika. A diaszpórában megjelenő zsidó újságok szinte egyhangúan részesítették az általuk avított minősített ellátási rendszert éles bírálatban. A halukka elavult mivoltának főbb okait a bírálók szerint a következő tényezőkben látták: a segélyezési forma a tétlenség előmozdításával a szegénység, a nyomor fenntartását eredményezi; a zsidó közösségek közötti ellenségeskedés forrása; az elosztás a rabbik kontrollját erősíti és igazságtalan; a vallási vezetők a rendszer fenntartása érdekében ellenzik a kétkezi munkát és világi tudományokat is oktató iskolák létrehozását, és amennyiben hatalmukban áll, meg is akadályozzák létrejöttüket.

A Halukka rendszere a modern Izrael államának megalapítása után

Az érintett rabbik a cionista és a világsajtó éles kritikáit elvetették mondván, hogy amennyiben a fiatalok részesülnek vallási nevelésben is, nem ellenzik a modern irányultságú oktatást. A halukka támogatási rendszert a szentföldi szegények, leginkább az anyagi nehézségekkel küzdő tudós emberek megsegítése szempontjából feltétlenül fenntartani igyekeztek. Érveik között felhozták a keresztények példáját, rámutatva arra, hogy az egyház tagjai lelkesen támogatják a Szentföldön található kolostoraikat, zárdáikat.

¹⁵ Az idézet az eredeti helyesírással jelenik meg.

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.**

The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System

A már korábban említett, az askenázi közösség által 1849-ben bevezetett alegységek, ún. kollelek létrehozása jelentős mértékű javulást hozott a Szentföldre érkező adományok hatékony szétosztásában, így ez az újítás állandósult, az első világháborút követő évtizedekben tovább bővült, és Izrael államának megalakulását követően is fennmaradt az ortodox közösségeken belül, különféle adománygyűjtő szervezetek formájában, mint pl. Kollel Polen, Kollel Shomrei Hachomos, Kollel Chibas Yerushalayim, stb.

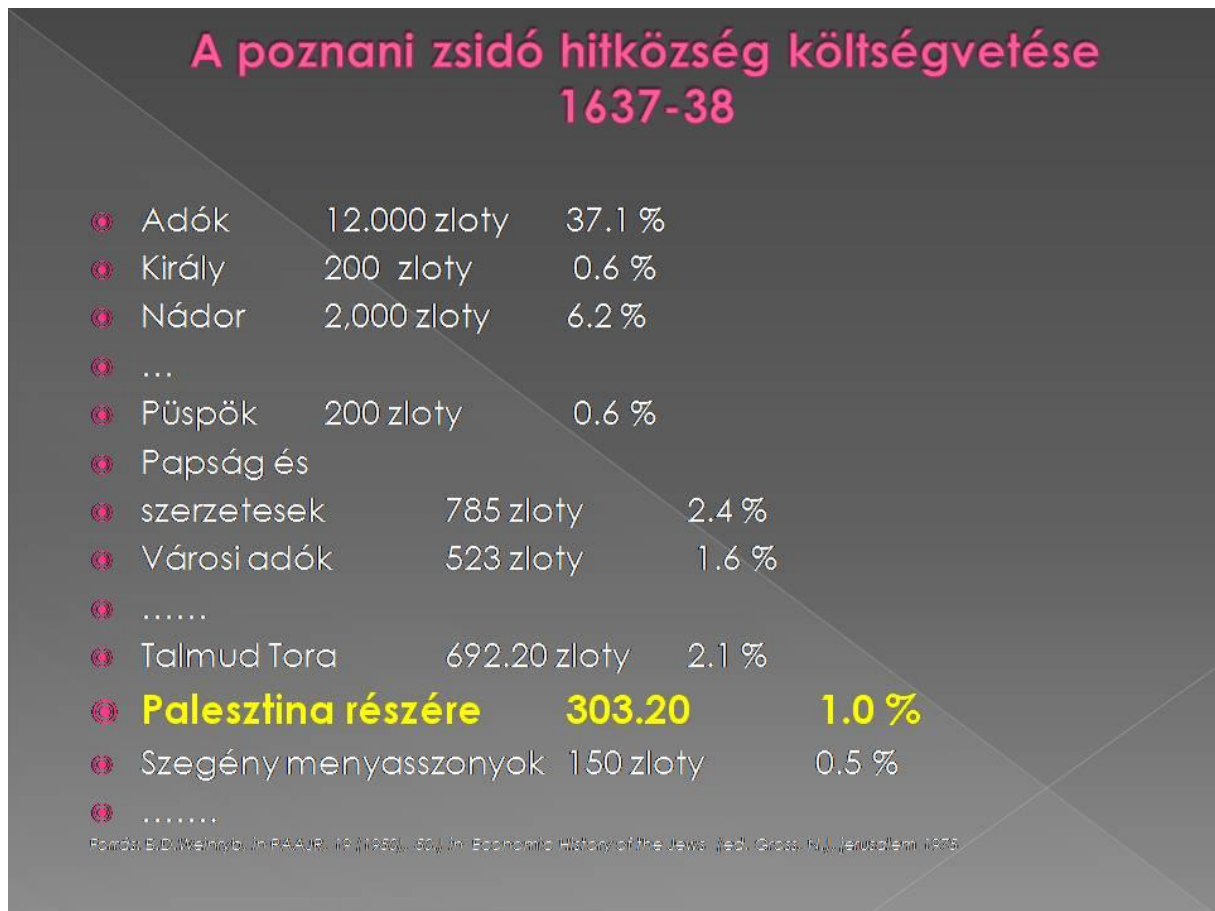
Jóllehet a modernkori cionista mozgalom ismert okok miatt folyamatosan ellenezte a Halukka rendszerének fenntartását, ezzel együtt el kell ismerni, hogy éppen ez volt az a kapocs, amely évszázadokon keresztül folyamatos biztosította a diaszpóra közösségei és a szentföldi zsidóság közötti kapcsolatot, kommunikációt, ily módon fenntartva a vallásos cionizmus eszméjét.

Mindezeket túlmenően azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a kifejezetten a modern cionizmus keretein belül létrejött Zsidó Nemzeti Alap (Keren Kayemet Leyisrael) szinte minden Izraelen kívüli zsidó intézmény irodáiban a mai napig is megtalálható, kék-fehér perselyei a diaszpórai közösségek hajdankori, szentföldi adományokat gyűjtő, kis dobozait idézik.

Kárpáti Judit, Ph.D.

**A halukka. Néhány gondolat egy ellentmondásosnak vélt
segélyezési rendszer kapcsán.
The Halukkah. Various Thoughts about a Debatable Aid System**

FÜGGELÉK 1

**Forrás: Weinryb, B.D. in PAAJR, (1950) in Economic History of the Jews (ed. Gross, N.),
Jerusalem 1975**